

Forsby, från bondby till förort

Lars Danielsson

FORSBY ÄR BYN som visserligen tillhörde Hille kommun, men som rent geografiskt skildes från lille genom Testeboån. Flera bybor kände sig höra mer till Gävle än till Hille.

Under min barn- och ungdomstid var Forsby i stort sett en bondby. Jag tycker mig minnas att det fanns åtta bondhemman under 30-talet.

Övriga bosättare var industriarbetare som hade sina arbeten i Gävle och i Strömsbro. Den stora industrin i Strömsbro var Svanens väv, där flera av Forsbys och Åbyggebys kvinnor arbetade. Bland arbetarna fanns det någon eller några som, för att dryga ut sin inkomst, skaffade sig ett eller ett par s.k. överlevnadsdjur. Detta var annars vanligare i skogsbyar längre norrut, men förekom även i Forsby ett stycke in på seklet.

Vi hade tre speceriaffärer i byn: Konsum, Olssons och Mia Vretblads. Tydligt gick det att driva matvarubutiker på den tiden. I dag har vi ingen, men det är ju Forsby inte ensam om. En kortvarubutik eller sybehörsbutik hade vi också, men den övergick sedan till att bli kaférestaurang. Beträffande övriga företag, så minns jag lådfabriken, som förutom ägaren sysselsatte två-tre personer. Vidare fanns en handelsträdgård, ett bageri, Stjärnbageriet, kvarn och kraftverk. I dag är kraftverket och trädgården det som finns kvar. Jag har inte nämnt Tegelbruket, som kanske var det mest kända företaget i Forsby. Anledningen är att verksamheten där bedrevs före min tid, så jag har inte några minnen därifrån.

Byxtorget kallades samlingspunkten för byns ungar. Byxtorget låg längs genomfartsleden invid "Hägglunds hage". Ett stycke in i hagen, vid en platt sten, samlades man sedan för att spela kort, prata och fördriva tiden. Följde man avtagsvägen, nuvarande Forsmyrvägen, från Byxtorget räknade man, om man hade tur, få höra fiolmusik. Där bodde nämligen byns spelman, Pelle Lindberg, som ofta under vår- och sommarkvällar satt i sin syrénberså och spelade, ibland tillsammans

med andra spelmän. Pelle Lindberg är upphovet till "Bjurängshambo" med flera bygdelåtar. "Hille dänne" har han upptecknat efter en gammal dalalåt och den är numera känd långt över Hilles gränser. Det var fina folklåtar man spelade där bland syrenerna och Pelles ansikte lyste som en sol. Inom parentes kan jag nämna att Musik Gävleborgs chef, Strömsbrograbben Stefan Lundqvist, i sin ungdom också hade musikkontakter med Pelle, men det var naturligtvis längre fram i tiden. Stefan minns Pelles äkta musikintresse, hans uppmuntran och hjälp till ungdomar som själva börjat spela på något instrument.

Forsby genomskärs av två järnvägslinjer, Ostkustbanan och Ockelbobanan. Vad Ostkustbanan beträffar så passerar tågen, då som nu, rätt igenom; skillnaden är bara hastigheten. Då X2000 nu rusar igenom, minns jag med saknad dåtidens tåg med ånglok där lokföraren besvarade barnens vinkningar. Längs Ockelbobanan fanns två stationer eller snarare anhalter, Forsby station och Forsmyren. Vi ungdomar hade nytta av det. Våra dagliga förbindelser med Gävle skedde vanligen genom busslinjen Gävle-Åbyggeby. Lördagskvällar, då vi ofta gick på sista bioföreställningen i stan, missade vi bussen hem. Därför blev tåget räddningen. Det gällde bara att tala om för lokföraren eller rälsbussföraren var vi skulle stiga av innan färden startade. Det fanns nämligen ingen konduktör med på kvällståget. Tänka sig; vid bioresan med tåg till Gävle så stannade tåget i Åbyggeby för påstigning, hann nätt och jämnt få upp farten så stod någon vid Forsby station och skulle med, hann absolut inte få upp någon fart alls så fanns ytterligare några biosugna vid Forsmyren. Jo, man blir nostalgisk, vilka minnen. I dag rusar Nordpilen och andra snabba tåg genom Forsby på Ockelbobanan.

Jag nämnde Testeboån i början, Gästriklands blå band. Vi hade två badställen i byn, dels Bäckén uppe vid Kvarnen, dels Norräng i den södra delen, faktiskt några meter in på Gävles mark, men vi räknade badet till Forsby ändå. Det mest frekventerade badet var Bäckén. Norrängsbadet blev det svårt att bada i när flottningen kom igång, men det bekom oss inte så mycket, vi fick i stället åka på

stockarna, leka flotte o.s.v. I min barndom fanns inte simskolor, men vi lärde oss simma ändå. De äldre visade oss hur vi skulle göra och plötsligt kunde vi också simma.

Testeboåns översvämning i Forsby år 1916. Av landsvägen Gävle-Åbyggeby har här bildats en ny Fors. Fastigheten på bilden kallas för Blombacka och var förut gamla mjölnarbostaden.

Texelvägen är och var vår förbindelse med storskogen. Barnen kunde leka efter vägen utan någon risk för biltrafik. Ungdomar och även äldre tog sina promenader under sköna vår- och sommarkvällar. Några kilometer in i skogen passerar vägen en bäck, Texelbäcken eller Tickselbäcken enligt gamla kartor. Denna bäck rinner upp vid Ångstjärnan och har sitt utlopp i Gavleån, vid Bäckebo. För Forsbyboma blev Texelbäcken ofta ett utflyktsmål. Där var det skönt att koppla av vid en kopp kaffe och samtidigt njuta av naturen. Tyvärr är idyllen borta nu genom E4:s sträckning alldeles intill.

Straxt bortom bäcken finns rester efter Forsbys gamla fäbodvall, nu näst intill igenväxt. En äldre man berättade för mig att han ofta satt där och kände av atmosfären från forna dagar. Det fanns en plats inom området där det var oroligt, där han inte kunde sitta. Troligen hade något hänt just där. Detta enligt hans egen utsago. Tyvärr hann jag aldrig få reda på var någonstans på vällen den platsen fanns. Jag hade gärna själv velat prova på. Kanske var det någon form av "småfolk" som han kände av. Man trodde på sådant, s.k. oknytt, förr i tiden mer än vad man gör i dag. Eller ...?

Längs Texelvägen, ett stycke in i skogen, finns Kapellstenen, ett stort stenblock. Numera syns den från den nya skogsvägen mot Åbyggeby som byggdes för några år sedan. Hit ställde olika grupper sina utflykter i början av seklet. Platsen är numera igenväxt, det är dåligt med utsikten. Varför stenblocket kallas för Kapellstenen känner jag inte till, men kanske finns det någon gammal sägen som namnet kan anknytas till.

Som jag antydde i början så fanns det flera bondhemman i Forsby när jag var ung. Då utgjorde åkrar, ängar och hagar en stor del av byn. När man i dag passerar Forsby får man mer intryck av villasamhälle än bondby. Men det är helt naturligt för någon gammaldags bondeverksamhet finns inte längre. Mycket förändras genom årtionden, så även i Forsby.

Pelle Lindberg

[Hillebygden, Nr. 1, 1997]